

Trøndelag fylkeskommune
Fylkets hus
Postboks 2560
7735 Steinkjer

DIJ VUE./ DERES REF:	BIEJJIE / DATO:
202537824-12	20.11.2025
MIJ VUE. / VÅR REF:	AAMHTSREERIJE / SAKSBEHANDLER:
25/6174-2	Andreas Stångberg

Uttalelse vedrørende høring og offentlig ettersyn av planprogram for Utviklingsplan for Trøndelag 2028-2039

Vi viser til deres brev av 06.10.2025 med offentlig ettersyn av planprogram for «Utviklingsplan for Trøndelag 2028-2039».

Sametingets rolle i henhold til plan- og bygningsloven

For å klargjøre sin rolle i planleggingen etter plan- og bygningsloven har Sametinget utarbeidet en planveileder til bruk i kommunalt og regionalt planarbeid: «Sametingets planveileder for sikring av naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv for planlegging etter plan- og bygningslovens plandel».

Veilederen er lagt ut på våre hjemmesider: www.sametinget.no, under følgende adresse:

<https://sametinget.no/areal-klima-og-miljo/sametingets-planveileder/>

Sametingets planveileder er ikke juridisk bindende som statlige planretningslinjer jf. Lov av 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) § 6-2, og regionale planbestemmelser med retningslinjer for arealbruk er, jf. plan- og bygningsloven § 8-5, men vil være førende for Sametingets deltaking i planarbeid etter plan- og bygningsloven § 3-2 tredje ledd, jf. § 5-4 tredje ledd.

Veilederen er utarbeidet for å rettlede kommuner, fylkeskommuner og andre som utarbeider planer etter plan- og bygningslovens plandel. I veilederen fremgår viktige hensyn som må ivaretas for å sikre samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Sametingets planveileder bør derfor ligge til grunn i alle fylkeskommunale planer.

Samiske interesser i Trøndelag - medvirkning

Sametinget ønsker å fremheve at medvirkning fra samiske rettighetshavere og interesser i planarbeidet er viktig. Samiske interesser og lokalsamfunn vil kunne være reinbeitedistrikt eller siida, bygdelag, utmarkslag, laksefiskelag, sauebeitelag, forening og andre interesseorganisasjoner. Samiske kultursentre, museer og lignende i kommune eller region kan ha foretatt dokumentasjonsarbeid av tradisjonell kunnskap som vil kunne være relevant i denne sammenheng. Sametinget ønsker også å fremheve at tradisjonell samisk kunnskap skal vektlegges som en del av kunnskapsgrunnlaget ved offentlige beslutninger.

Vi vil også å minne om at etter endringen i Sameloven, kapittel 4 som tredd i kraft 01.07.2021, så har kommuner og fylkeskommuner konsultasjonsplikt overfor representanter for berørte samiske interesser (§ 4-4). Kommunal- og distriktsdepartementet har utarbeidet en veileder for konsultasjonsplikten: <https://www.regjeringen.no/no/tema/urfolk-og-minoriteter/samepolitikk/midtpalte/konsultasjonsplikt-i-samiske-saker/id86931/>

Samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Trøndelag fylkeskommune

Det er positivt at samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Trøndelag fylkeskommune er en del av rammene for arbeidet. Under punktet om regional planlegging og arealforvaltning i samarbeidsavtalen slås det fast at naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutøvelse er under press, at arealene utfordres av utbyggingsinteresser samt at reindrifta er sårbar for klimaendringer. Det er også enighet om at:

- a. Prinsippene i Sametingets planveileder blir lagt til grunn i regionale planprosesser.
- b. Partene er enige om å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv i fylket gjennom en aktiv og bevisst planlegging på fylkesnivå.
- c. Partene vil legge vekt på at tiltakene er uttrykte behov fra samiske miljøer og organisasjoner.

Til grunn for samarbeidsavtalen legges internasjonale avtaler og forpliktelser om urfolks rettigheter, samt nasjonale lover, forskrifter og retningslinjer som berører samiske interesser og regulerer samarbeid.

Nærmere om Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027

I forbindelse med planleggingen viser vi også til de Nasjonale forventningene 2023-2027, fastsatt av regjeringen i juni 2023. Der understrekes at planverktøyene også er viktige for å legge til rette for utvikling av samisk kultur, næringsliv og samfunnsliv, herunder å bevare og styrke samiske språk. Videre også at samisk utmarksbruk bygger på tradisjon og kunnskap om utnytting av tilgjengelige ressurser for livsoppholdet, og er en viktig del av det samiske kulturgrunnlaget samt at samisk reindrift har et spesielt folkerettslig vern, og myndighetene på alle nivåer er forpliktet til å sikre et tilstrekkelig arealgrunnlag for reindriften.

Det er spesielt punktene 9-11 og punkt 40 som omhandler samiske forhold i planleggingen:

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nye-nasjonale-forventningar-til-planlegginga/id2986002/>

Klima og natur

Klimaendringer er også en aktuell sak, jf. Parisavtalen og Naturavtalen skal følges opp. Sametingets plenum behandlet i høsten 2023 sak 039/23 om *Klimaendringer i Sápmi*. Plenum kom der med flere anmodninger til myndigheter og forskningsinstitusjoner. Det kommer tydelig frem i vedtaket at det må legges til rette for at samiske representative institusjoner og samiske organisasjoner kan utvikle langsiktige klimatilpasningsstrategier som er helhetlige og tverrfaglige. Sametinget understreket også at klimafinansiering må gjøres tilgjengelig for det samiske folket som bidrag til samiske tilpasningsstrategier. Det må innføres permanente økonomiske mekanismer for å støtte samisk livsgrunnlag, spesielt reindriften, for tilpasning til klimaendringene.

Sametingets plenum så også behov for å hente inn mer informasjon om hvordan samisk kultur og levebrød påvirkes av og håndterer klimaendringer og relaterte påvirkninger, samt endringer i land- og havbruk, samt styring og regulering av både landbaserte og marine områder og ressurser. Å fylle disse kunnskapshullene er avgjørende for å kunne vurdere og utvikle fremtidige tilpasningsstrategier.

Vi vil også gjøre oppmerksom at Sametinget under 2023 og 2024 har behandlet til sammen tre saker som berører Naturavtalen og den nasjonale implementeringen av denne. Sametinget har en egen samleside for disse sakene:

<https://sametinget.no/areal-klima-og-miljo/sametingets-oppfolging-av-naturavtalen/>

Energi

Nytt og økt kraftbehov er et annet høyaktuelt tema, jf. bl.a. Fosen-saken. Sametinget ser en økt pågang på bygging av kraftlinjer og nye energiprosjekt. Energi, i likhet med andre ressurser, vil sannsynligvis være en begrenset ressurs i fremtiden. Derfor mener Sametinget at energisparing i både næringsliv og husholdninger er svært viktig, gjennom blant annet energieffektivisering, krav til energiutnyttelse og gjenvinning i utslippskonsesjoner samt styrkede krav for energieffektive hus.

Sametinget mener det er tydelig at mulighetene for energisparing i samfunnet er store. Energikommisjonen fra 2023 antyder at samlet vil energieffektivisering bidra inntil 25TWh innen 2030 sammenlignet forbruket i 2015. En slik mulighet kan ikke samfunnet miste, og energieffektivisering bør prioriteres høyt, også på kommunalt nivå.

Energikommisjonen legger også til grunn at om lag halvparten av elektrisitetsbruken i bygninger går til varmeformål. I tillegg har industrien stort varmebehov. Sametinget mener det hører til tanken bak kretsløpøkonomi, at ressurser ikke går tapt. Derfor vil for eks. tiltak som fremmer utnyttelse av spillvarme fra industrien, fjernvarme og utnyttelse av omgivelsesvarme være viktige i fremtiden.

Sametingets vil også påpeke at det er viktig at klimarettferdighet vurderes før tiltak i urfolks områder planlegges. Urfolk har ikke skapt klimakrisen, da er det rimelig at utbygninger til fornybar energi i urfolks områder heller ikke iverksettes av myndigheter eller andre før direkte berørte samiske rettighetshavere og interesser har gitt sitt frie og informerte forhåndssamtykke til ev. ny energiutbygging.

Forholdet til sørsamisk språk og kultur

Reindriften er en av de viktigste bærebjelkene for sørsamisk kultur, og mesteparten av den sørsamiske befolkningen i Norge er knyttet til reindriften på en eller annen måte. For at den sørsamiske kulturen skal kunne bestå så må også reindriften og arealgrunnlaget for reindriften bestå.

Sørsamisk kultur og reindrift er på mange steder allerede under sterk press både fra arealkrevende vindkraftutbygginger og annen bit for bit nedbygging, og både folkeretten og nasjonal rett setter derfor begrensninger og føringer for arealbruk. Dette er en viktig problemstilling som Sametinget mener det fortsatt bør settes søkelys på i forbindelse med ny næringsutvikling i Trøndelag, jf. tiltaket om å ivareta naturgrunnlaget for den sørsamiske reindriften i den eksisterende Trøndelagsplanen fra 2019.

Heelsegh / Med vennlig hilsen

Jon Petter Gintal
doabmi juogushoavda / konstituert seksjonssjef

Andreas Stångberg
seniorråddeaddi/seniorrådgiver

Tjaatsege lea elektrovneles jááhkesjamme jïh seedtesávva vuelietjaalegaph. /

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

Hovedmottaker:

Trøndelag fylkeskommune

Fylkets hus

7735

Steinkjer